

OTSUS

12.12.2016 nr 5.1-5/16-051

Koondumisele nr 30/2016 AS Aqua Marina ja AS Mahta Kütus osa loa andmine

Koondumine

AS Aqua Marina seaduslik esindaja esitas 16.11.2016 Konkurentsiametile koondumise teate, mille kohaselt vastavalt 10.11.2016 AS Aqua Marina ja AS Mahta Kütus vahel sõlmitud kinnistute müügilepingule soovib AS Aqua Marina omandada AS-ilt Mahta Kütus kuus kinnistut koos nendel paikneva hoonestusega, sh tanklatega. Tehingu tulemusel saavutab AS Aqua Marina valitseva mõju AS Mahta Kütus osa üle konkurentsiseaduse (edaspidi KonkS) § 2 lg 4 tähenduses ning tegemist on koondumisega KonkS § 19 lg 1 p 2 sätestatud viisil.

Konkurentsiamet avaldas 16.11.2016 ülalnimetatud koondumise teate saamise kohta teate väljaandes Ametlikud Teadaanded. Asjast huvitatud isikud nimetatud koondumise kohta arvamusi ja vastuväiteid ei esitanud.

Koondumise osalised

KonkS § 20 punkti 2 järgi on koondumise osaliseks füüsiline isik või ettevõtja, kes omandab valitseva mõju ühe ettevõtja või tema osa või mitme ettevõtja või nende osade üle.

KonkS § 20 punkti 4 järgi on koondumise osaliseks ettevõtja, kelle üle või kelle osa üle omandatakse valitsev mõju.

Seega on koondumise osalisteks AS Aqua Marina ja AS Mahta Kütus.

AS Aqua Marina on valdusettevõtja, mis kuulub füüsiliste isikute Andres Linnas (isikukood 36711122712) ja Antti Moppel (isikukood 36812252714) ühise valitseva mõju alla. AS Aqua Marina põhitegevusalaks on temale kuuluvate väärtpaberi- ja kinnisvarainvesteeringute haldamine. AS Aqua Marina valduses on tanklad (teenindusjaamad), mida ta välja rendib. AS Aqua Marina valitseva mõju alla kuulub OÜ Velmares, mille põhitegevuseks on kinnisvara ja investeeringute haldamine. AS Aqua Marina omab 50% osalust aktsiaseltsis Olerex (edaspidi Olerex), mille ülejäänud 50% aktsiakapitalist jaguneb võrdsetes osades (25% ja 25%) Aqua Marina aktsionäride Andres Linnase ja Antti Moppeli vahel. Sellest tulenevalt on Olerex kaudselt Andres Linnase ja Antti Moppeli ühise valitseva mõju all, mistõttu käsitletakse antud koondumise menetlemisel AS-i Aqua Marina ja Olerexi ühe ettevõtjana.

Olerexi põhitegevusalaks on mootorikütuste jae- ja hulгимүүк ning teenindusjaamades auto- ja toidukaupade müük, haagiste rent, toitlustamine, autopesu ning kohustusliku liikluskindlustuse vahendamine. Olerexil on 82 täisteenindusjaama ja automaattanklat üle Eesti.

AS-i Mahta Kütus enamusaktsionär on Ennu Tammemägi (isikukood 35604306541). AS-i Mahta Kütus põhitegevuseks on mootorikütuste jaemүүк, sh tanklate tegevus. AS-i Mahta Kütus kauplus-tanklates müüakse lisaks autotarvikuid ja pakendatud toidukaupu. Ettevõtjale kuulub kaheksa tanklat, millest käesoleva koondumisega kavandatakse võõrandada kuus.

Õiguslik hinnang

Koondumise kontrolli kohaldamine

KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollitakse koondumist, kui koondumise osaliste eelnenud majandusaasta käibed Eestis kokku ületavad 6 000 000 eurot ja vähemalt kahe koondumise osalise käibed Eestis ületavad kummalgi 2 000 000 eurot.

Koondumise osaliste eelnenud majandusaasta käive Eestis oli kokku üle 6 000 000 euro ja koondumise osaliste käibed Eestis ületasid kummalgi 2 000 000 eurot, mistõttu kuulub koondumine KonkS § 21 lg 1 kohaselt kontrollimisele.

Kaubaturud

KonkS § 3 lg 1 kohaselt on kaubaturg hinna, kvaliteedi, tehniliste omaduste, realiseerimis- ja kasutustingimuste ning tarbimis- ja muude omaduste poolest ostja seisukohalt omavahel vahetatavate või asendatavate (edaspidi asendatavate) kaupade käibimise ala, mis hõlmab muu hulgas kogu Eesti territooriumi või selle osa.

Majandus- ja kommunikatsiooniministri 17.07.2006 määruse nr 69 Koondumise teate esitamise juhendi (edaspidi *Juhend*) § 8 lg 3 punkti 1 kohaselt on horisontaalselt mõjutatud kaubaturuks selline kaubaturg, kus tegutseb vähemalt kaks koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat ja koondumine tekitab vähemalt 15% ühise turuosa. Sama paragrahvi lõike 3 punkti 2 kohaselt on vertikaalselt mõjutatud kaubaturuks iga kaubaturg, kus tegutseb üks või mitu koondumise osalist või nendega samasse kontserni kuuluvat ettevõtjat, mis eelneb või järgneb kaubaturule, kus tegutseb mõni teine koondumise osaline või temaga samasse kontserni kuuluv ettevõtja, ning kus mõne osalise individuaalne turuosa või osaliste ühine turuosa on vähemalt 25%, olenemata sellest, kas nad on tegelikult müüja ja ostja suhetes või mitte.

Koondumise osaliste äritegevus kattub mootorikütuste jaemүүгил ning toidu- ja autokaupade jaemүүгил.

Koondumise osaliste teenindusjaamade liidetud turuosa kokku ületab 15% üksnes mootorikütuse jaemүүгил. Muude kattuvate äritegevuste osas, nagu toidukaupade ja autokaupade jaemүүк, jääb koondumise teate kohaselt koondumise osaliste teenindusjaamade turuosa Eestis kokku hinnanguliselt vahemikku ligikaudu 1% - 2%. Seetõttu ei too koondumine kaasa olulist mõju selles valdkonnas ning tegemist ei ole

horisontaalselt mõjutatud kaubaturuga Juhendi mõistes. Märgitud põhjusel ei ole antud koondumise menetlemisel vajalik piiritleda kaubaturgusid toidu- ja autokaupade jaemüügil.

Lisaks mootorikütuste jaemüügile ning toidu- ja autokaupade jaemüügile tegeleb Olerex ka mootorikütuste hulgimüügiga. Hulgimüüki teostab Olerex nii otse oma kütuse terminalist kliendi kütuseautosse kui ka vedades mootorikütust oma tsisternautodega klientide mahutitesse kohale. Olerexi peamisteks klientideks mootorikütuste hulgimüügil on põllumajandusettevõtjad, transpordiettevõtjad, väiksemad mootorikütuste jaemüüjad ning hoonete kütmiseks vedelkütust ostvad tarbijad. Omandatava AS Mahta Kütus osaga lepingulisi kliente ei kaasne, mistõttu puudub selles äritegevuses Olerexi ja omandatava ettevõtja osa vahel kattuvus. Koondumise teate kohaselt jäi Olerexi hulgimüügi osakaal Eestis kogu sisemaisest koguselisest tarbimisest 2015. aastal alla 10%. Olerexi hulgimüügi osatähtsus tema enda müügitulust 2015. aastal moodustas 32%. Olerexi poolt teostatava mootorikütuste hulgi- ja jaemüügi vertikaalse mõju hindamisel on oluline arvestada, et Olerex on ka ise mootorikütuste hulgiostja. Valdav enamus Eestis edasi müüdavast mootorikütusest imporditakse Leedu Mažeikiai ja Neste Porvoo tehastest. Olerexi osatähtsus mootorikütuste tarnijana teistele mootorikütuste jaemüüjatele on marginaalne. Seetõttu ei ole tegemist vertikaalselt mõjutatud kaubaturuga ning antud koondumise menetlemisel puudub vajadus piiritleda mootorikütuste hulgimüügi kaubaturgu.

Mootorikütuste jaemüük

Konkurentsiameti varasema praktika kohaselt ei ole mootorikütuste jaemüügi tanklate koondumisel ja selle mõjude hindamisel vaja eristada bensiini ja diislikütuse jaemüügi kaubaturgu (olguigi, et erinevad mootorid tarbivad erinevat kütust) või veelgi detailsemat jaotust, sõltuvalt bensiini oktaanarvust. Konkurentsiamet on varasemalt leidnud, et erinevad mootorikütused kuuluvad kõik ühele kaubaturule, kuna reeglina on kõigi mootorikütuste jaemüüjate kaubavalikus esindatud nii bensiin kui diislikütus. Kõik kütusetanklad konkureerivad omavahel üldisel mootorikütuste jaemüügi kaubaturul.¹ Oma kõige hiljutisemates mootorikütuste kaubaturgu käsitlevates koondumise otsustes² ei arvestanud Konkurentsiamet alternatiivseid mootorikütuseid (LPG autogaas, CNG maagaas ja elektriautode kiirlaadimisjaamad) ning erimärgistatud diislikütust mootorikütuste jaemüügi kaubaturu hulka. Sellise väljajätmise peamiseks põhjuseks on nende vähene levik, mistõttu ei ole need tänasel päeval käsitletavad alternatiividena bensiinile ja diislikütusele. Seega sisaldab mootorikütuste jaemüügi kaubaturg ka antud koondumise hindamisel bensiini ja diislikütuse müüki.

---

¹ Konkurentsiameti 01.07.2015 otsus nr 5.1-5/15-018 - aktsiaselts Aqua Marina ja Aktsiaselts Lukoil Eesti; 01.06.2016 otsus nr 5.1-5/16-020 – OÜ Alexela Tanklad ja Mokter OÜ osa; 25.08.2016 otsus nr 5.1-5/16-035 - Circle K Eesti Aktsiaselts ja SEVENOIL EST OÜ osa, OÜ TOOMEMAA osa, osäühing Heleaas osa ning osäühing Järvejaam osa; 21.10.2016 otsus nr 5.1-5/16-043 AS Aqua Marina ja AS Raktoom osa.

² 25.08.2016 otsus nr 5.1-5/16-035 - Circle K Eesti Aktsiaselts ja SEVENOIL EST OÜ osa, OÜ TOOMEMAA osa, osäühing Heleaas osa ning osäühing Järvejaam osa, lk 3 – 4; 21.10.2016 otsus nr 5.1-5/16-043 AS Aqua Marina ja AS Raktoom osa, lk 3.

Olerexil on 82 täisteenindusjaama ja automaattanklat üle Eesti. AS-ile Mahta Kütus kuulub 8 tanklat, millest 6 tanklat on käesoleva koondumise objektiks. Kõik AS-i Mahta Kütus tanklad asuvad Kagu-Eestis. Koondumise osaks ei ole AS-i Mahta Kütus tanklad Räpinas ja Põlvas.

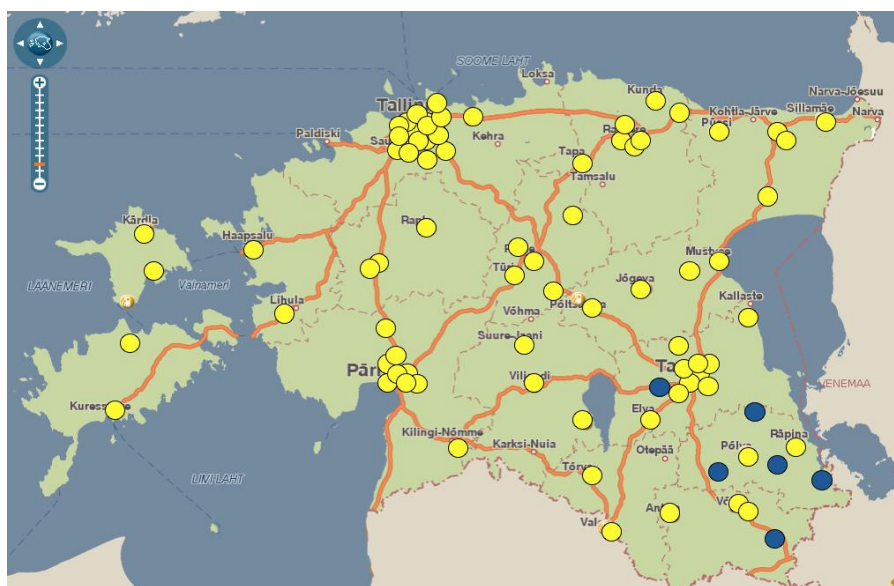
Konkurentsiamet hindab käesoleva koondumise mõju kogu Eesti territooriumil ja lokaalselt, mis katab ala ligikaudu kuni 20 minutilise autosõidu raadiuses üksteisele lähestikku asuvatest koondumise osaliste tanklatest.

Hinnang koondumisele

KonkS § 22 lg 3 kohaselt keelab Konkurentsiamet koondumise, kui see oluliselt kahjustab konkurentsi kaubaturul, eelkõige turgu valitseva seisundi tekkimise või tugevnemise kaudu.

KonkS § 13 lg 1 järgi omab turgu valitsevat seisundit ettevõtja või mitu samal kaubaturul tegutsevat ettevõtjat, kelle positsioon võimaldab tal/neil sellel kaubaturul tegutseda arvestataval määral sõltumatult konkurentidest, varustajatest ja ostjatest. Turgu valitseva seisundi olemasolu eeldatakse, kui ettevõtjale või mitmele samal kaubaturul tegutsevale ettevõtjale kuulub kaubaturul vähemalt 40 protsenti käibest.

Koondumise osaliste tanklate jaotumisest üle Eesti annab ülevaate alljärgnev joonis, kus kollased punktid tähistavad Olerexi ning sinised käesoleva koondumise osaks olevaid AS-i Mahta Kütus tanklate asukohti:

Mootorikütuse jaemüügi kaubaturu analüüsimisel ning kogu kaubaturu mahu määramisel lähtub Konkurentsiamet hiljuti teostatud kaubaturu analüüsist³ ning käesoleva koondumise menetlemise raames selles tehtud täiendustest. Selle analüüsi kohaselt oli 2015. aastal bensiini ja diislikütuse müügitulu Eestis kokku ligikaudu 754 miljonit eurot.

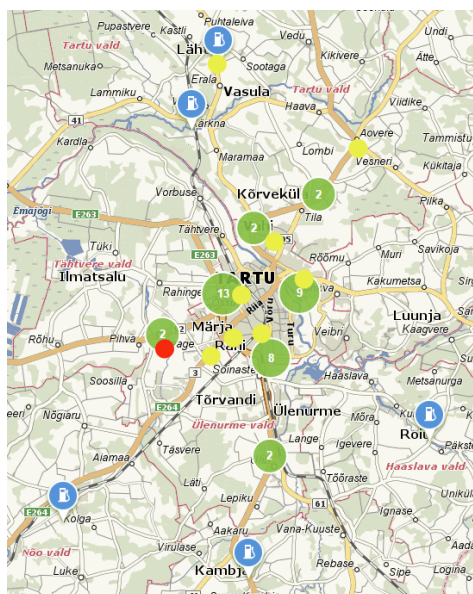
³ Vt. 25.08.2016 otsus nr 5.1-5/16-035 - Circle K Eesti Aktsiaselts ja SEVENOIL EST OÜ osa, OÜ TOOMEMAA osa, osühing Heleas osa ning osühing Järvejaam osa, lk 5 – 6.

Koondumise osaliste ning nende suuremate konkurentide ligikaudsed turuosad müügitulude põhjal eelnenud kolmel aastal mootorikütuste jaemüügil Eestis on esitatud alljärgnevas tabelis⁴.

Turuosad 2013-2015 (eur)			
	2013	2014	2015
Olerex	18,4%	19,8%	25,5%
Mahta Kütus	0,6%	0,6%	0,5%
Koondumise osalised kokku	19,0%	20,4%	26,0%
Statoil	[10 – 20]%	[10 – 20]%	[20 – 30]%
Alexela	[10 – 20]%	[10 – 20]%	[10 – 20]%
Neste	[10 – 20]%	[10 – 20]%	[10 – 20]%
Muud ⁵	[10 – 20]%	[10 – 20]%	[10 – 20]%

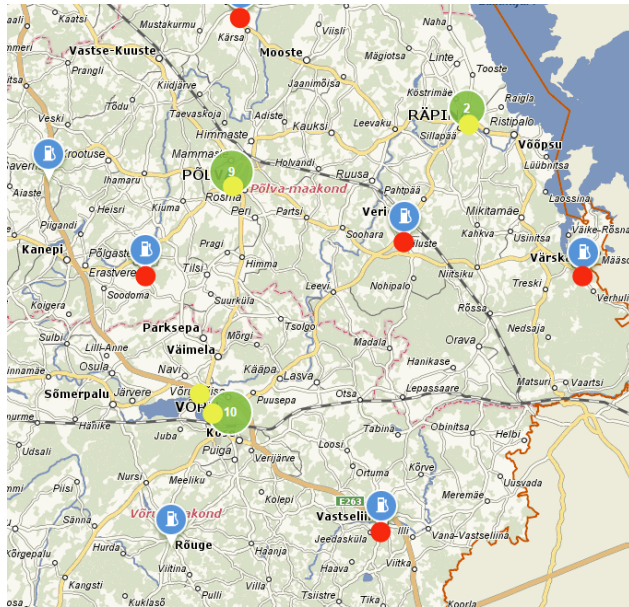
Tabelist selgub, et koondumise tulemusel kaubaturu struktuur Eestis oluliselt ei muutu. Kaubaturule jäävad tegutsema endiselt kaks ligikaudu sama turuosaga tanklaketti: Olerex ja Statoil. Neile järgnevad samuti märkimisväärsete turuosadega Neste ja Alexela ning lisaks hulgaliselt väikseid ettevõtjaid.

Hinnates koondumise osaliste positsioone kogu Eesti territooriumist lokaalsemalt, st alal ligikaudu kuni 20 minutilise autosõidu raadiuses üksteisele lähestikku asuvatest koondumise osaliste tanklatest, tuvastas Konkurentsiamet kaks üksteisest eristatavat territooriumit: Tartu koos lähiümbrusega ning Põlva- ja Võrumaa piirkond (vt alltoodud tanklate kaarte).

⁴ Tabelis on ärinimede asemel kasutatud kaubamärke.

⁵ Muude mootorikütuse jaemüüjate seas on kokku 42 ettevõtjat, kelle individuaalsed turuosad jäävad oluliselt alla tabelis märgitud tanklakettidele. Nende seas suurimateks on Euro Oil ja Jetoil ligikaudu [...] % turuosadega.

Selgitus kaartidele: Kollased punktid tähistavad Olerexi ja punased AS-i Mahta Kütus tanklaid, sinised ja ilma värvilise punktita märgid tähistavad muid tanklaid. Rohelised numbriga ringid näitavad tanklate arvu piirkonnas, kus tanklate paiknemine on tihe, nt number 9 Põlvas näitab, et seal on 9 tanklat, sh üks Olerexi tankla.

Ülalesitatud tanklate kaartidelt selgub, et Tartus ja selle lähiümbruses on kokku 43 tanklat nendest 9 koondumise osalistel. Põlva- ja Võrumaa piirkonnas on kokku 28 tanklat nendest 9 koondumise osalistel. Seega ei teki koondumise tulemusel kummalgi lokaalsel territooriumil sellist olukorda, kus koondumise osaliste tanklad oleksid ülekaalus. Mõlemas piirkonnas on piisavalt konkurente koondumise osalistele ning alternatiivseid mootorikütuste müüjaid ostjatele.

Koondumise tulemusel ei muutu mootorikütuste jaemüügil Eestis oluliselt kaubaturu struktuur. Koondumise järgselt jäävad kaubaturule tegutsema endiselt neli suuremat konkurenti ning hulgaliselt väiksemaid turuosalisi. Samuti ei saavuta koondumise osalised tanklate arvu võrdluses ülekaalu lokaalsetes piirkondades – Tartus ja selle lähiümbruses ning Põlva- ja Võrumaa piirkonnas. Koondumise tulemusel ei teki Olerexil võimalust tegutseda sõltumatult konkurentidest ja ostjatest kogu Eestis ega lokaalsemalt Tartus ja selle lähiümbruses ning Põlva- ja Võrumaa piirkonnas. Samuti ei anna koondumine Olerexile võimalust tegutseda sõltumatult tarnijatest. Seega ei tekita ega tugevda koondumine turgu valitsevat seisundit KonkS § 13 lõike 1 tähenduses ning koondumisega ei kaasne KonkS § 22 lõikes 3 nimetatud asjaolusid, mis tingiksid koondumise keelamise.

Lähtudes eeltoodust ja juhindudes KonkS § 27 lg 1 p 1

otsustan:

anda luba AS Aqua Marina ja AS Mahta Kütus osa koondumisele.

Otsuse peale võib esitada vaide Konkurentsiameti peadirektorile haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse

seadustikus sätestatud korras 30 päeva jooksul, arvates käesoleva otsuse teatavakstegemisest.

KonkS § 27 lg 6¹ kohaselt peavad koondumise osalised koondumise jõustama kuue kuu jooksul koondumiseks loa andmise otsuse kehtima hakkamisest arvates. Konkurentsiamet võib koondumise osalise põhjendatud taotluse alusel seda tähtaega ühe korra pikendada kuni ühe aastani.

/allkirjastatud digitaalselt/

Märt Ots
Peadirektor

*Konkurentsiameti 12.12.2016 otsuse nr 5.1-5/16-051
ärakiri on samane originaaliga. Ärakirjas on turuosad
märgitud vahemikena ning tähistatud nurksulgudega.*

/Veiko Ilves/ 13.12.2016